

BARNE- OG FAMILIEDEPARTEMENTET
Postboks 8036 DEP
0030 OSLO

Vår referanse: 2024/34393-12
Saksbehandler: Christian Clausen Hjelle
Dato: 8. april 2024
Deres ref.: 24/801

Høringsuttalelse fra Bergen Kommune: Utkast til forskrift om tilskudd til kulturhistorisk verdifulle kirkebygg.

Byrådet behandlet saken i møtet 04.04.2024 sak 1073/24 og fattet følgende vedtak:

- Bergen kommune avgir høringsuttalelse til Barne- og familiedepartementet sin utkast til forskrift slik den fremkommer av byrådets forslag.
- Melding om vedtak sendes Bystyrets kontor.

Nedenfor følger kommunens uttale i tråd med ovennevnte.

Byrådets vurdering og forslag til høringsuttalelse:

Bergen kommune ser positivt på at regjeringen har besluttet at det skal brukes inntil 500 mill. kroner årlig i 20-30 år på istandsetting av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Bergen har en rik kirkearkitektur som strekker seg tilbake til da de første kirkene ble oppført i Norge i middelalderen. God og ansvarlig forvaltning, drift og vedlikehold av disse kirkebyggene forutsetter både økonomi, kompetanse og kunnskap.

Byrådet vektlegger i Klosterhagenerklæringen nødvendigheten av statlig støtte til vedlikehold av byens middelalderkirker. Dette er viktig for å verne om vår felles kulturarv for fremtidige generasjoner. Det er i den anledning særlig positivt at bevaringsstrategien legger opp til at middelalderkirkene skal ha høyeste prioritering i perioden frem mot 2030.

Byantikvaren har utarbeidet faglige innspill til høringen som er gjengitt over. Innspillene er svært positive til den målrettede innsatsen for kirkebyggene, og gir støtte til prioritering av middelalderkirker, men fremhever samtidig viktigheten av dokumentasjon og kunnskap før iverksetting av konkrete tiltak. Byantikvaren påpeker også at det er stort rehabiliteringsbehov for etter-reformatoriske kirker. Innsatsområde 2 i Bevaringsstrategien (kunnskap og kompetanse) fremheves som avgjørende for god forståelse og for at byggene skal ivaretas på best mulig måte. Bergen kommune viser til Byantikvarens vurderinger og inkluderer disse i sin helhet i kommunens uttalelse.

Bergen kirkelige fellesråd (BKF) er forvalter av 4 middelalderkirker og 16 listeførte kirker som omfattes av den statlige bevaringsstrategien for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg. Bergen kommune har gjennom arbeidet med høringsuttalelsen vært i dialog med BKF, og anbefaler på bakgrunn av dette noen endringer i utkast til forskriften:

- Forskriftens § 4-4 fastsetter hvor stor andel av kostnadene staten skal dekke. Forskriften knytter andelen til fire kostnadsintervaller (under 10 millioner kroner, mellom 10-30 millioner kroner, mellom 30-70 millioner kroner, og over 70 millioner kroner), hvor statens andel øker i takt med størrelsen på prosjektet. Bergen kommune viser her til at de fleste rehabiliteringsprosjekter koster mindre enn 10 millioner kroner, slik at kommune og

kirkeeier for slike prosjekter må dekke hoveddelen av kostnader. Bergen kommune anbefaler at statens andel endres vesentlig fordi kommunenes andel blir svært stor for mindre prosjekter.

I bevaringsprogrammet for middelalderkirker så anbefaler Bergen kommune at staten sin andel i hovedsak bør dekke hele kostnadssummen, og at dette er uavhengig av størrelsen på prosjektet. Dette begrunnes med at middelalderkirkene har stor nasjonal verdi og at bevaringsarbeidet kan være komplisert og forutsette et høyt kunnskap- og kompetansenivå.

For de to øvrige bevaringsprogrammene så vurderer Bergen kommune at statens andel endres vesentlig, og anbefaler i utgangspunktet samme støtte som er gitt de siste årene med 60% prosjektstøtte fra første krone. En flat tilskuddsandel vil bidra til en likere tildeling av tilskudd uavhengig om kirker har et stort eller lite rehabiliteringsbehov. Det vil også bidra til at nødvendig vedlikehold ikke utsettes for å samle opp grunnlaget for større tilskudd. Eventuelt så bør andelen utgjøre 50% uansett størrelse på prosjektet. Ordningene beskrevet i § 4-4 om ekstra midler til de kommunene som har brukt minst 100 millioner de siste 5 årene bør komme i tillegg.

2. Det er viktig med gode rammer for forprosjekter for å sikre kostnadseffektivitet og nødvendig kvalitet. Det bør vurderes om det er hensiktsmessig å gi 100% statlig bevilgning til forprosjektene, eller om en viss egenandel kan ha fordeler.
3. Dersom et bygg mangler oppdatert tilstandsanalyse bør dette kunne inngå i forprosjektet, innenfor en gitt økonomisk ramme.
4. Selv om middelalderkirkene skal prioriteres frem mot 2030, er det viktig at arbeidet med noen prosjekter på listeførte kirker også kan startes opp. Sentralt i Bergen sentrum er Johanneskirken et viktig og synlig bygg i bybildet. Kirken står i dag innebygget i sikringsstillas i påvente av kirkebevaringsprogrammet. Bergen kommune har satt av midler til å bære kommunens egeninnsats i prosjektet, og ber om at staten gjennom kirkebevaringsprogrammet bidrar med tilsagn om sin andel.
5. Siden det legges opp til evalueringer og mulige endringer i en oppstartsperiode, så bør detaljnivået i forskriften vurderes slik at det enkelt kan gjøres justeringer ved behov.

Under følger kommentarer til enkelte paragrafer i forskriften:

§ 1-2 a:

Tilskudd bør følge prosjektene til de er ferdige, for å sikre at prosjekter gjennomføres og ikke startes opp og blir stående halvferdige.

§ 2-1

Det bør vurderes om påbegynte prosjekter kan inkluderes i beregningsgrunnlag for størrelsen på tilskuddet, og hvordan dette eventuelt forholder seg til kostandsintervallene under § 4-4.

§ 2-2:

Det er positivt at tilskudd også kan gis til tiltak for ENØK, inn klima og universell utforming.

§ 3-5 a:

Før oppstart av et forprosjekt er det stor usikkerhet rundt økonomisk omfang av rehabilitering. Til søknad om tilskudd til forprosjekt så vil intensjonserklæringer fra kommuner om medfinansiering derfor ha varierende grad av videre forpliktelse. Kirkelige fellestråd som allerede har rammefinansiering til kirkebygg bør være unntatt krav om intensjonserklæring fra kommunen, det bør være tilstrekkelig med oversikt over tilgjengelige midler til egeninnsats.

§ 3-5 b:

Til søknad om tilskudd til et hovedprosjekt så kan fellesrådene lage økonomiske planer for kommunal medfinansiering og egeninnsats, men det vil samtidig være usikkerhet rundt fremtidige kommunale vedtak om finansiering til oppfyllelse av planene.

Det bør vurderes om krav til søknad om tilskudd til et hovedprosjekt skal være like store uavhengig av prosjektets størrelse, eller om det er hensiktsmessig at søknadskravene skal være mindre omfattende for mindre prosjekter. For mindre prosjekter til 5 millioner kroner kan krav til søknaden være uhensiktsmessig store. I rehabiliteringsprosjekter kan det underveis avdekkes nye behov for tiltak, slik at godkjenninger må komme underveis.

Konklusjon

Bergen kommune startet i 2010 arbeidet med rehabilitering av Mariakirken, som er en av tre bevarte middelalderkirker i Bergen sentrum. Dette har vært et omfattende økonomisk arbeid. Samtidig har Bergen kommune brukt store summer på rehabilitering av fredede og listeførte kirker. Bergen kommune ser derfor svært positivt på at regjeringen har besluttet at det årlig i 20-30 år fremover skal brukes betydelig midler på istandsetting av kulturhistorisk verdifulle kirkebygg.

Bergen kommune anbefaler noen justeringer av forskriften for å bidra til at flest mulig kirkebygg skal kunne istandsettes og bevares, og slik gi grunnlag for opplevelse, engasjement og innsikt i kulturhistorien.

Bergen kommune anbefaler at statens andel bør økes til å dekke større deler av kostnadene til istandsetting, sikring og konservering. Statens andel bør økes til å dekke hele kostnaden for middelalderkirker, og for de øvrige bevaringsprogrammene så bør statens andel være samme nivå som er gitt de siste årene med 60% støtte fra første krone.

Med hilsen

BBU - kommunaldirektørens stab

Christian Clausen Hjelle - Seniorarkitekt, Seksjon for byutvikling

Dokumentet er godkjent elektronisk.

Vedlegg:

Byantikvarens innspill til høringssak, datert 18.03.2024.